

aproape de textul ediției gramaticii slave a lui Antim, tipărită în 1697; în mod indirect, el s-a folosit de ediția din 1619 a gramaticii lui Smotrițki.

Mergînd după textul ediției din 1619, de la care a pornit cu aproape o sută de ani mai înainte și Staicu, Dim. Eust. Brașoveanul aplică articolului românesc, contrar situației reale din limba romînă, conținutul *Observației* făcută de Smotrițki asupra acestei părți de vorbire, scriind (la f. 26 r și v) — în a sa «*Luarea aminte*» — următoarele: «*Αφθρον*, adică încheetură, iaste întru limba grecească și nemțască o parte din ceale opt părți ale voroavei. Dară în dialectul rumînesc să fie nu poate, pentrucă nu are atîta puteare cît în limba elinească. Pentru aceea să va pune întru partea *in loc de numelui* și întru aceea să va socoti. Așijderea în *mijloc-aruncarea*, numindu-să lat. *interjectio*, slav *междометіе*, întru ceale grecești grammatici nu iaste. Pentrucă în dialectul elinesc, neavînd loc, să socoteaște întru partea spre-grăirii; dară în dialectul rumînesc, avînd mai mare puteare, o numim osebită parte a etimologhiei».

11. **Gramatica ieromonahului Macarie.** Manuscrisele primelor două încercări de gramatică romînească provin, după cum s-a văzut: unul din Muntenia, iar celălalt din Transilvania. Cel de-al treilea manuscris de această natură e de proveniență moldovenească. Este anume *Grammatica rumînească* întocmită de ieromonahul Macarie, ce se păstrează în Biblioteca Academiei R.P.R., înregistrată sub nr. 102. Manuscrisul este nedatat, însă din însemnările de pe verso primei foi liminare se vede mai întii că a fost alcătuit: «în zilele prealuminătei și de dumnezău încoronatei imperatriței noastrei Ecaterinei Alexeievnei a toatei Rosiei și a naslednicului eii, a marelui cneaz țesarevici Pavel Petrovici». . . Se spune apoi că «s-au tipărit (în realitate a fost pregătită în acest scop) în sfînta și dumnezăiasca mitropolia Iașilor, cu blagoslovenia a preasfințitului arhiepiscopului și mitropolitului a toatei Moldaviei Kiriu Kir Gavriil. . . »

Din conținutul acestei însemnări, la sfîrșitul căreia s-a lăsat loc alb pentru a trece ulterior data, desprindem că este vorba de perioada de la 27 septembrie 1769 pînă în octombrie 1774, cînd Moldova se afla sub ocrotirea Rusiei, ca urmare a războiului ruso-turc izbucnit în 1769. (Se știe că însuși mitropolitul Gavriil a prezidat depunerea jurămîntului de fidelitate către împărăteasa Ecaterina). Putem, deci, presupune că manuscrisul lui Macarie a fost întocmit în jurul anului 1770, sau un an-doi mai tîrziu. Așadar, *Grammatica rumînească* întocmită în Moldova de ieromonahul Macarie este cu cîțiva ani mai nouă față de a lui Dim. Eust. Brașoveanul, dar la interval de peste un secol în raport cu textul gramatical românesc al lui Staicu din Tirgoviște.

Ca și predecesorii săi, ieromonahul Macarie Dragomirneanul dorea să acopere prin roadele muncii sale aceeași lipsă a gramaticii romînești, adresîndu-se cititorilor cu «întia grammaticele această» din «rumîneasca limba noastră». Scopul și, mai ales, greutățile de care s-a izbit și el în această muncă sînt consemnate într-o notă, aproape de sfîrșitul manuscrisului. (f. 140 v): «Tot binele cu trudă să săvîrșeaște. Săvîrșitu-se-au dară și această carte, precum se veade, nu cu puțină trudă și osteneală spre folosul cel de obște al neamului».

Asupra izvorului de bază, fără să intrăm în amănunte, vom spune că și Macarie s-a folosit de gramatica slavă al lui Meletie Smotrițki. Singura deosebire e doar aceea, că arhimandritul de mai tîrziu Macarie n-a avut la îndemînă ediția din 1619 de la Eve, ci pe cea de la Moscova din 1648. Acest fapt se